

Posudek na diplomovou práci Kateřiny Kodysové *Problematika obětí obchodování s lidmi v prostředí zařízení pro zajištění cizinců*

V resumé i v úvodu práce Kateřina Kodysová uvádí, že cílem práce je upozornit na situaci z zařízení pro zajištění cizinců s ohledem na možné oběti obchodování s lidmi, kteří v nich mohou být umístěni. Volbu tematu považuji za velmi aktuální a zcela souhlasím s autorkou v tom, že dosud nebylo podrobněji zpracováno.

Práce se dělí do dvou větších celků, tj. části popisné, která do značné míry kompiluje jiné zdroje, a části popisující výzkum prováděný v Zařízení pro zajištění cizinců v Bělé-Jezové a zároveň i výsledky tohoto výzkumu.

První část sestává ze čtyř obsáhlých kapitol, v nichž se autorka podrobně věnuje tematům, jejichž souvislost s tematem práce samé není vždy zjevná. Na 63 normostranách popisuje postupně definice obchodu s lidmi, vybrané právní předpisy, vybrané informace o zařízeních pro zajištění cizinců a nepříliš přehledně i některé programy, které obětem obchodování nabízí MVČR a nevládní organizace. Přestože všechny tyto dílčí informace s tematem souvisejí (soudě alespoň podle názvu a vymezení práce), chybí textu nad rámec citací a parafrází jakákoli „přidaná hodnota“ a čtenář tak prací proplouvá, aniž by se nakonec dozvěděl více, než to, co ví už na začátku – že v zařízeních pro zajištění cizinců se nachází blíže nezjištěný počet cizinců, kteří buď již obchodování byli, nebo existuje vysoké riziko, že obchodování dříve či později budou.

Práci naopak chybí hlubší analýza mechanismu obchodování a vysvětlení jejího pozadí (včetně např. skutečnosti, proč cizinci zajištění *za účelem správního vyhoštění* nakonec vyhoštění nejsou – ačkoli o mezinárodní ochranu žádá jen necelá třetina z nich - a dále se v obchodu angažují, ať již na kterékoli straně), schopnost na problematiku nahlédnout v celku. Zcela chybějí také alespoň základní číselné údaje (s výjimkou údajů o ženách zapojených do programu na ochranu obětí, str. 53), ač – navzdory obecně přijímaným mýtům – kvalifikované odhady o obchodu s lidmi v ČR existují. Bez srovnání trendů a celkových odhadů je totiž např. informace o 33 nově zahájených trestních stíháních v určitém období zcela irelevantní. V porovnání s podrobnou informací o možnostech mezinárodní ochrany zcela postrádám informaci o možnosti získání trvalého pobytu z humanitárních důvodů (na rozdíl od azylu z humanitárních důvodů) a srovnání obsahu obou institutů, případně toho, jak dalece jich MVČR v případě obchodovaných osob využívá.

Bez jakéhokoli vysvětlení se práce (s výjimkou úvodních citovaných definic obchodu) věnuje výlučně obchodu za účelem sexuálního vykořisťování, nikoli jeho jiným formám, což sice považuji za odůvodnitelné, leč odůvodnění v práci chybí.

Po formální stránce je text místy nepřesný („Situace v tomto zařízení se v období března až května zkomplikovala...” bez uvedení roku /str. 6/, formulace typu „Podle

směrnice Rady Evropy z 29. 4. 2004 byl do české legislativy *přidán* §42 e)“ /str. 22/ či formulace použita v kasuistice na str. 47: „Pracovníci OPU kontaktovali La Stradu a společně klientku dostali ze ZCC.“). Zdánlivě drobná jazyková pochybení ale v textu způsobila řadu nejasností. V kapitole „Možnosti ilegálně pobývajících osob na území ČR“ (kapitola 2.3., str. 23) není např. vůbec jasné, jaké možnosti autorka vlastně zkoumá (zda možnosti legalizace nebo prostého prodloužení pobytu nebo něčeho úplně jiného? A pakliže to jsou možnosti legalizace pobytu, proč není kapitola spojena s kap. 4.2., která informuje o dostupných programech, včetně Programu podpory a ochrany obětí?). Některé citace nepocházejí z primárních zdrojů (mj. definice obchodu), což ale vede k nepřesnostem (celý popis tzv. Dublinského řízení a řízení o udělení mezinárodní ochrany na str. 24-25, které je plně chyb, např. tvrzení, že Nejvyšší správní soud nemusí odůvodňovat rozhodnutí ve věci kasační stížnosti – sic!, popis lhůt na str. 30 atp.). Některé informace pro svou zmatečnost zbytečně ztrácejí na ceně („K tomuto bodu mohu říci, že po intervenci na MVČR byla pro oběti vyčleněna jedna úřednice a oběť by se tak měla vyhnout mnohahodinovému čekání“ – chybí ale informace o tom, od kdy, rozhodnutím koho a hlavně kde v ČR k tomuto opatření cizinecká policie přistoupila). Místy chybějí citace (např. poslední odst. na str. 13 věnovaný Českám-obětem obchodování, který je bezpochyby převzat nebo celé pasáže na str. 36-39 převzaté nanejvýš s úpravou slovosledu ze zprávy Veřejného ochránce práv), nejednotný je i jejich způsob (pro ilustraci viz pozn. aparát na str. 42 textu).

Druhá část, věnovaná výzkumu, shrnuje poznatky z dotazníkového šetření mezi klienty ZCC a zaměstnanci ZCC. Z obou výzkumů vyplývá potřeba věnovat problematice obchodu v ZSS více pozornosti, neboť (spíše očekávanou) neinformovanost cizinců značně měrou provází i nedostatečná znalost tematiky mezi pracovníky Ministerstva vnitra, resp. Správy uprchlických zařízení, která ZCC zřizuje.

Navzdory kritickým připomínkám uvedeným výše považuji tema zvolené práce za velmi potřebné a snahu autorky vypořádat se s ním za chvályhodnou. Stejně tak si myslím, že autorka má v dané oblasti bohaté zkušenosti a pomoc, kterou obětem obchodování poskytuje, jen dokazuje vysokou míru její profesionality a odbornosti. Domnívám se nicméně, že se jí nepodařilo (velmi složité) tema zpracovat s nadhledem a především v rámci širší definice obchodu (práce je silně zaměřena na sexuálně vykořisťované ženy) a práce nepřináší nové poznatky.

Na základě výše uvedeného navrhuji práci hodnotit jako dobrou.

V Praze dne 27. srpna 2007

Marta Miklušáková